

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permiseunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

**Emitent: CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA A TREIA**

Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 901 din 31 decembrie 2007

**HOTĂRÂREA
în Cauza Păun împotriva României
(Cererea nr. 9.405/02)**

Strasbourg

În Cauza Păun împotriva României

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: domnii B.M. Zupancic, președinte, C. Bîrsan, doamnele E. Fura-Sandstrom, A. Gyulumyan, domnii E. Myjer, David Thor Bjorgvinsson, doamna I. Berro-Lefevre, judecători, și din domnul S. Quesada, grefier de secție,

după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 3 mai 2007,

pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se afla o cerere (nr. 9.405/02) îndreptată împotriva României, prin care un cetățean al acestui stat, doamna Maria Laura Păun (*reclamanta*), a sesizat Curtea la data de 6 august 2001 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamanta este reprezentată de domnul Dan Mihai, avocat din București. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de coagentul sau, doamna R. Pașoi, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. La data de 24 iunie 2005, Curtea a luat decizia de a comunica cererea Guvernului. Invocând prevederile art. 29 § 3 din Convenție, Curtea a hotărât să se analizeze în același timp admisibilitatea și fondul cauzei.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

4. Reclamanta s-a născut în anul 1915 și locuiește în Statele Unite ale Americii.

5. În 1940, reclamanta și soțul ei au cumpărat un bun imobil compus dintr-o casă (131 mp) și din terenul aferent (231 mp), situat în București, str. Ghica Tei nr. 45. În 1982, reclamanta și soțul ei au părăsit țara și s-au stabilit în Statele Unite ale Americii. În urma plecării lor din țară, statul a confiscat bunul în temeiul Decretului nr. 223/1974. La data de 21 august 1985, soțul reclamantei a decedat.

6. La data de 29 mai 1997, în urma unei acțiuni în revendicare imobiliară, reclamanta a obținut o decizie definitivă prin care s-a constatat ilegalitatea naționalizării bunului sau și s-a dispus restituirea acestuia de către autorități.

7. La data de 4 februarie 1997, statul i-a vândut acest bun, în temeiul Legii nr. 112/1995, lui O.C., care l-a ocupat în calitate de chiriaș.

8. În 1998, reclamanta a solicitat instanțelor judecătorești să constate nulitatea vânzării bunului. În sprijinul cererii sale, ea a invocat Sentința definitivă din 29 mai 1997, pronunțată de Judecătoria Sectorului 2 București, prin care s-a recunoscut dreptul sau de proprietate asupra bunului, precum și reaua-credință a părților contractante.

9. La finalizarea procedurii, prin Decizia din 26 octombrie 2000, Curtea de Apel București, după ce a reținut că bunul devenise în mod legal proprietatea statului, că reclamanta avea posibilitatea să solicite o despăgubire pentru pierderea bunului sau și că, în orice caz, părțile contractante fuseseră de bună-credință, a respins acțiunea reclamantei ca neîntemeiată. Curtea de Apel București nu i-a acordat reclamantei nicio despăgubire.

10. La data de 21 februarie 2001, Curtea de Apel București a respins ca inadmisibilă cererea de revizuire a Deciziei din data de 26 octombrie 2000.

11. În 2002, reclamanta a formulat o nouă acțiune în revendicare a bunului litigios. Prin Decizia din 4 octombrie 2004, Curtea de Apel București a respins aceasta a doua acțiune în revendicare, invocând principiul autorității de lucru judecat.

12. După adoptarea Legii nr. 10/2001 privind restituirea imobilelor preluate abuziv, reclamanta a solicitat să fie despăgubită pentru pierderea bunului sau în urma vânzării, la valoarea estimată de circulație a acestuia, conform prevederilor legii respective. Până în prezent, reclamanta nu a fost despăgubită.

II. Dreptul și practica internă pertinente

13. Prevederile legale și jurisprudența internă pertinente sunt descrise în deciziile *Brumărescu împotriva României* ([MC], nr. 28.342/95, CEDO 1999-VII, pp. 250-256, §§ 31-33), *Străin și alții împotriva României* (nr. 57.001/00, §§ 19-26, 21 iulie 2005), *Păduraru*

împotriva României (nr. 63.252/00, §§ 38-53, 1 decembrie 2005), *Porteanu împotriva României* (nr. 4.596/03, §§ 23-25, 16 februarie 2006), *Ruxanda Ionescu împotriva României* (nr. 2.608/02, § 48, 12 octombrie 2006) și *Radu împotriva României* (nr. 13.309/03, §§ 18-20, 20 iulie 2006).

ÎN DREPT

I. Asupra pretensei încălcări a art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție

14. Reclamanta a invocat faptul că imposibilitatea de a-și recăpăta proprietatea asupra bunului sau i-a încălcat dreptul la respectarea bunurilor sale, așa cum este el recunoscut de art. 1 din Protocolul nr. 1, care prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții sau a amenzilor.”

A. Asupra admisibilității

15. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Mai mult, Curtea nu constată existența vreunui alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, îl declară admisibil.

B. Asupra fondului

16. Guvernul consideră ca existența Deciziei din 26 octombrie 2000 a Curții de Apel București, prin care este respinsă acțiunea în anulare a contractului de vânzare-cumpărare referitoare la bunul în litigiu, nu aduce niciun prejudiciu asupra dreptului reclamantei de a i se respecta bunul. Potrivit opiniei Guvernului, acțiunea în constatarea nulității contractului de vânzare-cumpărare a fost formulată, printre altele, împotriva lui O.C., cumpărătorul bunului. El reamintește că este în primul rând datorია autorităților naționale, în special a instanțelor judiciare, să aplice și să interpreteze dreptul intern. Astfel, conform susținerilor Guvernului, ingerința în dreptul de proprietate al reclamantei era justificată deoarece era prevăzută de lege, urmărea un scop legitim și era proporțională. În fine, în opinia Guvernului, reclamanta are posibilitatea de a obține o despăgubire pentru pierderea bunului sau în temeiul Legii nr. 10/2001, modificată prin Legea nr. 247/2005. El arată ca reclamanta poate obține titluri de participare la un organism colectiv de valori mobiliare (*Proprietatea*).

17. Reclamanta se opune acestui argument. Ea arată că nu are nicio posibilitate efectivă de a-și recăpăta posesia asupra bunului său. Ea susține că legislația în materie nu poate fi considerată ca având un caracter „previzibil”, aplicarea Legii nr. 112/1995 ducând la o situație de „confuzie generală, instabilitate și imprevizibilitate”. Reclamanta insistă asupra

relei-credințe a părților semnatare ale contractului de vânzare-cumpărare și invocă jurisprudența *Străin*. În sfârșit, reclamanta exprimă rezerve față de existența unei posibilități de despăgubire pe calea Legii nr. 10/2001, modificată prin Legea nr. 247/2005, precum și față de funcționarea și eficiența fondului de investiții Proprietatea.

18. Curtea a analizat în mai multe rânduri cauze ce ridicau probleme similare cu cele ale cazului special de față și a constatat încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție (a se vedea Cauza *Porteanu*, citată mai sus, §§ 32-35).

19. După analizarea tuturor elementelor ce i-au fost transmise, Curtea consideră că Guvernul nu a expus niciun fapt sau argument care să poată duce la o altă concluzie în cazul de față. Curtea reafirmă în special faptul că, în contextul legislativ român ce reglementează acțiunile în revendicare imobiliare și restituirea bunurilor naționalizate de către regimul comunist, vânzarea de către stat a bunului altuia unor terți de bunăcredință, chiar dacă a avut loc înaintea confirmării definitive în justiție a dreptului de proprietate al altuia, este echivalentă cu o privare de bunuri. O astfel de privare, însoțită de absența totală a unei despăgubiri, este contrară art. 1 din Protocolul nr. 1 (Cauza *Străin*, citată mai sus, §§ 39, 43 și 59).

20. În măsura în care Guvernul arată că reclamanta poate obține titluri de participare la un organism colectiv de valori mobiliare (*Proprietatea*), la valoarea bunului stabilită prin expertiză, Curtea reiterează constatarea anterioară, conform căreia Proprietatea nu funcționează în prezent într-un mod susceptibil să conducă la acordarea efectivă a unei despăgubiri reclamantei (a se vedea, printre altele, cauzele *Radu*, citată mai sus, și *Ruxanda Ionescu împotriva României* nr. 2.608/02, 12 octombrie 2006). Mai mult, nici Legea nr. 10/2001, nici Legea nr. 247/2005 care o modifică, nu iau în considerare prejudiciul suportat din cauza absenței îndelungate a despăgubirii de către persoanele care, la fel ca reclamanta, s-au văzut în imposibilitatea de a se bucura de bunurile lor, restituite în baza unei sentințe definitive (a se vedea, *mutatis mutandis*, Cauza *Porteanu*, citată mai sus, § 34).

21. Ținând cont de jurisprudența sa în materie, Curtea apreciază că, în speță, imposibilitatea exercitării prerogativelor dreptului de proprietate de către reclamanta asupra bunului sau, însoțită de absența totală a unei despăgubiri, pe o perioadă de aproximativ 10 ani, a determinat-o să suporte o sarcină disproporțională și excesivă, incompatibilă cu dreptul la respectarea bunurilor sale garantat de art. 1 din Protocolul nr. 1.

Prin urmare, în speță a avut loc încălcarea acestei prevederi.

II. Asupra celorlalte încălcări pretinse

22. Reclamanta invocă faptul că respingerea acțiunii sale în constatarea nulității contractului de vânzare-cumpărare i-a prejudiciat dreptul de acces la instanță și invocă art. 6 § 1 și art. 13 din Convenție. De asemenea, reclamanta invocă lipsa de imparțialitate a instanței, deoarece judecătorii M.R. și E.T. au judecat cauza la data de 26 octombrie 2000 în procedura de recurs, precum și la data de 21 februarie 2001 în procedura de revizuire. Judecătorul N.P. a judecat cauza la data de 26 octombrie 2000 în procedura de recurs, precum și la data de 21

februarie 2001 în procedura de revizuire. În fine, judecătorul E.V., care a judecat cauza la data de 26 octombrie 2000 în procedura de recurs, a făcut parte și dintr-un complet al Curții Supreme de Justiție care soluționa cauzele de tip „Brumărescu”. În fine, reclamanta se plânge de lipsa unui recurs efectiv în urma respingerii acțiunii sale în constatarea nulității contractului de vânzare-cumpărare, cu încălcarea art. 13 din Convenție.

23. Ținând seama de totalitatea elementelor aflate în posesia sa și în măsura în care este competentă să cunoască afirmațiile formulate, Curtea nu a constatat nicio formă de încălcare a drepturilor și libertăților garantate de Convenție sau de protocoalele sale.

24. Reiese ca aceasta parte a cererii este vădit neîntemeiată și trebuie respinsă în conformitate cu art. 35 §§ 3 și 4 din Convenție.

III. Asupra aplicării art. 41 din Convenție

25. Conform art. 41 din Convenție:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

26. Reclamanta solicită restituirea întregului imobil asupra căruia i-a fost recunoscută calitatea de proprietar prin Sentința definitivă din 27 mai 1997 sau, în caz de imposibilitate, cu titlu de daune materiale, acordarea unui sume reprezentând valoarea apartamentului vândut de stat în anul 1997 și a cotei părți din terenul aferent, pe care a evaluat-o inițial la suma de 178.880 euro (EUR). În cadrul observațiilor sale complementare, reclamanta a depus la dosar o expertiză tehnică imobiliară realizată în februarie 2007, conform căreia contravaloarea bunului ar fi de 209.500 EUR. Ea solicită în plus 195.280 EUR pentru lipsa de folosință a bunului în perioada 1997-2005. De asemenea, ea solicită 15.000 EUR cu titlu de daune morale pentru frustrarea și suferințele cauzate de ingerința statului în dreptul sau de proprietate.

27. În ceea ce privește solicitarea de daune materiale, Guvernul consideră că valoarea de circulație a bunului este de 71.718 EUR și depune un raport de expertiză (opinie) în acest sens. În ceea ce privește prejudiciul material ce rezultă din lipsă de folosință a bunului, Guvernul contestă cererea reclamantei și invocă jurisprudența *Buzatu împotriva României* (nr. 34.642, § 18, 27 ianuarie 2005). În ceea ce privește cererea de daune morale, Guvernul apreciază că prejudiciul pretins ar fi suficient compensat prin constatarea încălcării dreptului reclamantei.

28. Curtea reamintește că o hotărâre care constată o încălcare creează pentru statul pârât obligația juridică, ce decurge din aplicarea prevederilor Convenției, de a pune capăt încălcării și de a-i înlătura consecințele. Dacă dreptul intern nu permite decât înlăturarea parțială a consecințelor acestei încălcări, art. 41 din Convenție îi conferă Curții puterea de a

acorda o reparație părții lezate prin actul sau omisiunea referitor la care s-a constatat încălcarea Convenției. În exercitarea acestei puteri, ea dispune de o anumită latitudine; adjectivul „echitabil” și exprimarea „dacă este cazul” demonstrează acest lucru.

29. Curtea apreciază, în circumstanțele speței, că restituirea casei vândute de către autorități în 1997 și a terenului aferent ar repune-o pe reclamanta, pe cât posibil, într-o situație echivalentă cu cea în care s-ar fi aflat dacă prevederile art. 1 din Protocolul nr. 1 nu ar fi fost încălcate.

30. În cazul în care statul pârât nu procedează la aceasta restituire în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri, Curtea decide ca Guvernul va trebui să îi plătească părții interesate, cu titlu de daune materiale, o sumă care să corespundă valorii actuale a bunului în cauză. Ținând cont de informațiile de care dispune în ceea ce privește prețurile de pe piața imobiliară locală și de elementele furnizate de părți, Curtea apreciază că valoarea de circulație actuală a bunului este de 150.000 EUR.

31. În ceea ce privește sumele solicitate pentru lipsa de folosință a bunului, calculate în funcție de prețurile de închiriere a acestui bun, Curtea nu poate acorda vreo sumă cu acest titlu, având în vedere, pe de o parte, faptul că ea a dispus restituirea bunului ca reparație în sensul art. 41 din Convenție și, pe de altă parte, că acordarea unei sume cu acest titlu ar avea, în speță, un caracter speculativ, posibilitatea și randamentul unei închirieri depinzând de mai multe variabile. Totuși, ea va ține cont de privarea de proprietate suportată de reclamanta începând din 1997, cu ocazia reparării prejudiciului moral (a se vedea, *mutatis mutandis*, cauzele *Androne împotriva României*, nr. 54.062/00, § 70, 22 decembrie 2004, și *Buzatu*, citată mai sus, § 18).

32. Curtea consideră, în fine, că încălcarea gravă a dreptului reclamantei de a i se respecta bunurile n-ar putea fi suficient compensată prin simpla constatare a încălcării art. 1 din Protocolul nr. 1. Statuând în echitate, ea îi acorda suma de 5.000 EUR cu titlu de reparație a prejudiciului moral suferit.

B. Cheltuieli de judecată

33. Cu titlu de cheltuieli de judecată, reclamanta solicită suma de 5.850 EUR, pe care o detaliază după cum urmează: 5.250 pentru onorarii de avocat și 600 EUR pentru diferite cheltuieli (taxe judiciare, telefon, fotocopii). Pentru aceste ultime cheltuieli, reclamanta a depus numai copia unei chitanțe ce atestă cheltuieli de expediere. În ceea ce privește onorariile avocațiale, reclamanta a depus la dosar copia unei convenții de achitare directă a acestora către avocatul său. Reclamanta reamintește că avocatul sau a facturat onorarii diferite în funcție de muncă specifică pentru fiecare etapă a procedurii, adică 120 EUR, 45 EUR sau chiar 5 EUR pe oră.

34. Guvernul nu se opune rambursării cheltuielilor reale, necesare și rezonabile, cu condiția să fie justificate, necesare și rezonabile. El arată că reclamanta nu a depus niciun document justificativ în sprijinul cererii sale de restituire. Guvernul mai adaugă faptul că reclamanta a omis să solicite rambursarea cheltuielilor de judecată legate de procedurile

interne și ca, din acest motiv, Curtea nu ar trebui să îi admită cererea, conform jurisprudenței *Străin* (a se vedea § 87).

35. În observațiile sale complementare, reclamanta reamintește că este vorba de cheltuieli de judecată efectuate pentru procedura în fața Curții și consideră ca argumentul Guvernului este lipsit de fundament.

36. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor sale de judecată decât în măsura în care a dovedit realitatea, necesitatea și caracterul rezonabil al acestora. Curtea este de acord că reclamanta a efectuat cheltuieli pentru a remedia prejudiciul rezultat ca urmare a încălcării prevederilor Convenției. Totuși, Curtea observă că aceasta cauză prezintă un grad redus de dificultate și ca ea urmează o jurisprudență deja bine stabilită. Statuând în echitate, conform art. 41 din Convenție, Curtea consideră rezonabil să acorde persoanei interesate suma de 900 EUR cu titlu de cheltuieli de judecată. Având în vedere convenția încheiată de reclamanta cu avocatul său, Curtea hotărăște ca suma de 850 EUR să îi fie plătită direct avocatului acesteia.

C. Dobânzi moratorii

37. Curtea consideră potrivit ca rata dobânzii moratorii să se raporteze la rata dobânzii facilității de preț marginal a Băncii Centrale Europene, majorată cu 3 puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. declară cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție și inadmisibilă în rest;

2. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1;

3. hotărăște:

a)ca statul pârât să îi restituie reclamantei imobilul litigios compus dintr-o casă și terenul aferent, situat în București, str. Ghica Tei nr. 45, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri, conform art. 44 § 2 din Convenție;

b)ca, în lipsa acestei restituiri, statul pârât să îi plătească reclamantei, în același termen de 3 luni, suma de 150.000 EUR (una sută cincizeci mii euro) cu titlu de daune materiale;

c)ca, în orice caz, statul pârât să îi plătească reclamantei suma de 5.000 EUR (cinci mii euro) cu titlu de daune morale și 900 EUR (nouă sute euro) cu titlu de cheltuieli de judecată, din care 850 EUR (opt sute cincizeci euro) vor trebui plătite direct avocatului reclamantei;

d)ca sumele în discuție să fie convertite în moneda statului pârât la cursul de schimb valabil la data plății și ca la acestea să fie adăugată orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit;

e)ca, începând de la expirarea termenului menționat mai sus și până la efectuarea plății, aceste sume să se majoreze cu o dobândă simplă având o rată egală cu cea a facilității de preț marginal a Băncii Centrale Europene valabilă în această perioadă, majorată cu 3 puncte procentuale;

4. respinge cererea de satisfacție echitabilă pentru surplus.Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris la data de 24 mai 2007 în conformitate cu art. 77 §§ 2 și 3 din Regulament.

Bostjan M. Zupancic,

președinte

Santiago Quesada,

grețier